

algunes notícies sobre la casa pairal dels rexach i el seu fill il·lustre, mossèn baldiri rexach

per
JOSEP M.ª CERVERA i BERTA
Ex-rector de Bell.lloc d'Aro

Segons els llibres parroquials més antics, custodiats a la parròquia de Bell-lloc d'Aro i començats a mitjan segle XVII —concretament l'any 1660—, tenim coneixement de l'existència dels Rexach, la qual cosa vol dir que la casa Rexach ja existiria (1). El primer que trobem és en Pons, casat amb na Margarida Mundet, de Caulés, terme de Vidreres, el 14 de novembre de 1672.

La casa pairal dels Rexach és una autèntica masia catalana amb torres de guàrdia als angles de la façana. No creiem que fos bastida per etapes, car guarda sempre un estil i no té gaires afegits. L'arquitectura acredita una tècnica excellent, no menys que un bon gust per part dels seus constructors. El mas Rexach fou sempre la residència permanent dels seus propietaris, sense masoveria adjunta; això ens indica que els mateixos propietaris explotaven llurs terres.

La part superior conté unes dependències folgades, amb una solemne sala flanquejada per les habitacions, totes vastíssimes. La planta baixa conté l'entrada de rigor, cuina, menjador, rebost i celler, ultra les nombroses quadres i estances-dipòsit de menjar per al bestiar.

La casa Rexach seria benestant i fins potent. Ho demostra, entre altres fets, el de donar carrera superior a molts dels seus fadrins externs. A més de molts sacerdots, trobem un Abdó Rexach, doctor en lleis. En el llibre d'estat d'ànimes de 1739, hi comptem, en anys consecutius, de 15 a 20 habitants. A part dels Rexach, s'hi compten 7 mossos, 3 criades i una dída. Els enterraments dels Rexach eren de categoria, segons costum d'aquells temps. Hi havia sempre atxes, oficis majors, o sigui, tres misses cantades, amb assistència de 10 sacerdots.

Per tal de no fatigar el lector, remuntem-nos als dies de mossèn Baldiri. Naixia el dia 23 de gener de l'any 1703 i fou el segon de 8 germans. Els pares foren Joan Rexach i Maria Carbó, de Rupjà. Continuant l'examen dels llibres de bateigs d'aquella època, trobem el naixement de l'hereu Grau o Garau, com diuen els llibres sacramentals, el 15 de maig de 1701. Ens limitarem a esmentar solament els hereus que segueixen fins a l'extinció del mas Rexach.

En Grau es casà amb Agnès Fort, de Foixà, el 19 de febrer de 1732 i tingueren 11 fills.

El seu hereu, Joan, es casà amb Rosa Iglésias, d'Osor, el 12 de febrer de 1760 i tingueren també 11 fills.

(1) En efecte, en papers solts on s'hi anotaven els bateigs, ja trobem que el 19 de gener de 1589 hi ha el de Jaume, fill de Joan i Rafaela.

Mas Reixac, a Bell-lloc d'Aro.

L'hereu d'en Joan, que portà el nom de Grau, es casà amb Maria Vidal, de Llagostera, el dia 29 de maig de 1786 i tingueren 9 fills. En Grau, amb l'intent de robar-lo, fou assassinat i tirat a la bassa de la casa per uns soldats francesos, procedents de Sant Feliu de Guíxols, el 22 de juny de 1809.

El seu fill hereu, Joan, es casà amb Josepa Cornell, de Corçà, l'any 1812. S'ignora el temps de durada del matrimoni, del qual no hi hagué descendència. Josepa Cornell deuria morir a Corçà, car el seu òbit no consta en els llibres parroquials de Bell.lloc d'Aro. En Joan es casà en segones núpcies amb Llúcia Mascort Galceran, de Palafrugell.

El 15 de setembre de 1857, el susdit Joan, que comptava llavors 66 anys, acompanyat de la seva muller —sembla que esperant un fill— foren víctimes d'un atemptat a la «sureda plana», no gaire lluny de la casa pairal, morint a l'acte na Llúcia. Avui dia encara una creu recorda el fet luctuós. Al cap de poc —el 25 del mateix mes— moria en Joan a conseqüència de les ferides rebudes. Na Llúcia fou sebollida a Bell.lloc, mentre que el seu marit ho era a Girona, d'on era veí.

Amb aquest atemptat —sembla que comès per motius d'herència— s'extingia la dinastia dels Rexach. El mas passà llavors a les mans d'un tal Bordas, el qual el traspassà als Vinyas de Sant Feliu de Guíxols. Això s'esdevindria a finals del segle passat. El mas fou venut novament al Sr. Josep Garí, de Barcelona, traspasant-lo finalment, en el decurs del present any a la Sra. Maria Palau de Roldan (2).

La casa pairal dels Rexach adquiriria un renom gràcies a un dels seus fills, Baldiri. El futur mossèn seguí els estudis eclesiàstics al Seminari de Girona i es tonsurà el 18 de desembre de 1722. Des de juny de 1726, Baldiri prengué part en diverses oposicions a parròquies del bisbat, entre altres, Hostalric, Peralada, Salitja, Cistella, Viladasens, Belcaire, Lladó i Garriguella, fins

(2) Val a dir que el Sr. Garrí millorà notablement el mas, millores que han estat completades amb seny pels actuals propietaris, convertint-lo en veritable residència senyorial.

que aconseguí la de Sant Martí d'Ollers, el 20 d'abril de 1730, quan comptava 27 anys i tot just ordenat de diaca. Era corrent la provisió de parròquies entre els candidats al sacerdoci quan només eren diaques. En els llibres sacramentals de Bell.lloc d'Aro, trobem un tal mossèn Salvi Prats, rector, encara diaca. Mentrestant tenia la cura de la feligresia un prevere com succeí a Ollers, de la qual es féu càrrec interinament un oncle de mossèn Baldiri, Jaume Rexach. A primers de l'any 1731, Baldiri era ordenat sacerdot. Actuà diferents vegades a la parròquia de Bell.lloc amb motiu d'algun bateig o matrimoni de familiars seus, amb la particularitat que, en inscriure la partida corresponent, trobem d'ordinari el tractament de «molt reverend» donat a mossèn Baldiri. Era, doncs, força considerat entre els seus companys.

El tercer dels germans, Francesc, fou també prevere i rector de la parròquia de Tordera. El quart, Vicenç, conegut més tard per Vicenç-Domènec —segurament per dir-se el padrí, advocat a Girona, Domènec Miró— fou així mateix sacerdot i beneficiat de la catedral de Girona. El cinquè dels germans, Josep, sacerdot i doctor en teologia, fou rector de Peralada i posteriorment canonge-tresorer de la seu gironina i secretari del capítol diocesà.

Nomenat, doncs, mossèn Baldiri rector de la parròquia d'Ollers prenia possessió de la mateixa mitjançant procurador, arribant a la susdita parròquia dos dies després del seu nomenament, o sigui, el 27 d'abril de l'esmentat 1730 i féu la professió de fe l'11 de maig del mateix any.

Mossèn Baldiri regí per espai de 50 anys la feligresia de Sant Martí d'Ollers, on morí el 15 de febrer de 1781, a l'edat de 78 anys. Com molt bé ha escrit mossèn Josep Riera i Berga, notable investigador i enamorat de mossèn Baldiri, en comentar el testament del rector d'Ollers, diu textualment que «estava plenament encarnat amb el seu poble, tenint un gran amor a l'església parroquial i un zel pastoral ple de seny i incansable» (4). Allí es dedicà a la formació intel·lectual i moral dels infants i de la joventut, i allí va escriure els dos volums de les **Instruccions per a l'ensenyança de minyons**, obra que l'immortalitzà. L'any 1923, el magisteri de Catalunya li dedicà una placa que es fixà a la façana de la casa pairal Rexach; també la façana de la rectoria d'Ollers n'ostenta una altra, recordant la gran tasca pedagògica de mossèn Baldiri.

El bisbat de Girona estava encara en deute amb ell. Per això, en commemorar-se el segon centenari del seu traspàs, a l'atri de l'església parroquial de Bell.lloc d'Aro, el 18 de juliol de 1982, es descobrí una placa rememorant l'exemplar sacerdot, gran pedagog i rector d'Ollers. A l'acte assistí el bisbe de Girona, l'abat de Solius i el cap territorial del magisteri de la província en representació dels mestres. En Salomó Marquès, investigador dels escrits de mossèn Baldiri, donà a conèixer el segon volum de les **Instruccions per a l'ensenyança de minyons**. A continuació, es descobrí una segona placa que dona el nom de Mossèn Baldiri Rexach a la plaça tot just oberta a la part posterior de la rectoria de Bell.lloc, perpetuant així el nom del més il·lustre dels fills del poble i parròquia de Bell.lloc d'Aro.

(3) Arxiu Diocesà, Secció C, reg. 99.

(4) «Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles», desembre de 1979.